

БАКАЛАВР

1 КУРС

Галузь знань 01 Освіта

Спеціальність 035.01 Філологія (Українська мова і література)

За освітньою програмою Українська мова і література

(Кваліфікація - Бакалавр. Філолог

Термін навчання - 4 роки

на основі повної загальної середньої освіти)

ПП01 ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Опис (анотація): Курс „Вступ до мовознавства” займає особливе місце в системі філологічної освіти, яка повинна дати ґрунтовні знання, закласти основи самовдосконалення майбутнього словесника. Курс належить до фундаментальних дисциплін в гуманітарному циклі. У ньому розкриваються поняття: мова, її функції, походження, розвиток, визначаються мовні одиниці, дається аналіз мовознавчих розділів, з’ясовуються методи лінгвістичних досліджень.

Тип: дисципліна професійної підготовки (нормативна)

Термін вивчення: 1 курс (1 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 48 год. аудиторних: 28 год. лекційних, 20 год. практичних занять; заочна форма навчання – 120 год. аудиторних: 8 год. лекційних, 6 год. практичних занять.

Викладацький склад: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Марчук Л.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Беркешук І.С.

Мета курсу: Навчальна програма курсу «Вступ до мовознавства» реалізується шляхом досягнення практичної, освітньої, пізнавальної, розвивальної та соціальної мети. Практична мета полягає у формуванні загальних і професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетентностей; освітня – у формуванні загальної компетентності (декларативних знань, умінь і навичок, розвитку здібностей самостійного навчання), що дозволить ефективно спілкуватися в академічному та професійному середовищі і продовжити навчання після отримання диплома про вищу освіту. Пізнавальна мета полягає в залученні студентів до таких видів діяльності, які активізують і розвивають увесь спектр їхніх пізнавальних здібностей. Розвивальна мета – допомогти студентам у формуванні загальних компетентностей з метою стимулювання особистої мотивації, зміцнення впевненості студентів як користувачів мовознавчою термінологією, а також позитивне ставлення до вивчення мови. Соціальна мета – сприяти становленню критичного самоусвідомлення, вміння спілкуватися та робити вагомий внесок у міжнародне мовознавче середовище. Соціокультурна – досягати широкого розуміння важливих

міжнародних соціокультурних проблем для того, щоб діяти належним чином у різноманітних професійних та академічних ситуаціях.

Основні завдання дисципліни:

- 1) оволодіння методологічними основами мовознавства,
- 2) формування наукового розуміння мови як суспільного явища,
- 3) ознайомлення з основними поняттями й термінами мовознавчої науки,
- 4) підготовка студентів-першокурсників до поглибленого вивчення рідної та іноземної мов.

Результати навчання:

студенти мають *знати*: методи мовознавчих досліджень, теорії походження мов, генеалогічну та типологічну класифікації мов світу, системний характер будови мови.

вміти: тлумачити лінгвістичні терміни, роботи різні види лінгвістичного аналізу, аналізувати мовні явища на усіх рівнях мови.

Методи викладання дисципліни: У викладанні курсу «Вступ до мовознавства» традиційно відводиться належне місце поєднанню слова і наочності. Свідченням цього – підручники і посібники з цього навчального предмета. Здебільшого рисунки і схеми розміщені в розділі «Фонетика». Крім того використовується усне слово викладача, бесіди, виконання вправ, конспектування, написання рефератів, карткування (робота з атласами та картами).

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, письмове тестування, контрольні роботи та зрізи, написання рефератів і т. ін.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Подається розподіл балів за змістовими модулями.

Наприклад, для денної форми навчання:

Поточний і модульний контроль (60 балів)					Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (15балів)		Змістовий модуль 2 (45 балів)			40	100
Поточний контроль	СР	Поточний контроль	МКР	СР		
10 балів	5 балів	20 балів	20 балів	5 балів		

Заочна форма навчання			
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Іспит
10 балів	20 балів	30 балів	40 балів

Форма підсумкового контролю: іспит.

Перелік основної літератури:

1. Бевзенко С.П. Вступ до мовознавства: Короткий нарис / С.П. Бевзенко. – К.: «Вища школа», 2006. – 143с.
2. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство: навч. посібник / С.І. Дорошенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 299с.
3. Доленко М.Т. Вступ до мовознавства: Збірник завдань і вправ /М.Т. Доленко. – К., 1975. – 151с.
4. Донець Л.С. Вступ до мовознавства: практикум / Л.С. Донець, Л.І Мацько. – К.: «Вища школа», 1989. – 182с.
5. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства / Ю.О. Карпенко. - К. - Одеса, 1991.
6. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства / М.П. Кочерган. - К., 2012. – 368с.
7. Сологуб Н.М. Вступ до мовознавства: навчальний посібник / Н.М. Сологуб, Л.М. Марчук, А.С. Попович. – Кам'янець-Подільський, 2007. – 147с.

Мова викладання: українська.

ПП03 ВСТУП ДО СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Опис (анотація): Вступ до слов'янської філології – дисципліна, яка знайомить студентів з історією слов'ян і слов'янських мов ретроспективно, тобто при вивченні матеріалу висхідними є сучасні факти або факти і явища, які можна спостерігати, виявляючи їх коріння. Такий підхід до оволодіння знаннями глибоко віддзеркалює внутрішню логіку історичного дослідження і тому сам собою є навчальним; допомагає філологові-початківцю усвідомити внутрішній взаємозв'язок сучасного (описового) та історичного (діахронічного) мовознавства.

Тип: цикл професійної підготовки (нормативна).

Термін вивчення: 1 курс (1 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 72 год., з них: денна форма навчання – 48 год. аудиторних: 14 год. лекційних, 34 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Беркешук І.С.

Мета курсу: розширити науковий горизонт майбутніх спеціалістів української мови, сформувати в них цілісне уявлення про слов'янську філологію, історію розвитку мовних систем слов'янських мов, їх спорідненість і функціонування, походження праслов'янської мови, державності, соціальної системи, духовного життя давніх і сучасних слов'ян.

Основні завдання дисципліни:

ознайомити студентів з основними поняттями славістики, передусім слов'янського мовознавства; підготувати їх до вивчення історико-мовознавчих дисциплін – старослов'янської мови, історичної граматики

української мови, діалектології, історії української літературної мови; допомогти першокурсникам усвідомити важливість, престижність мови як національного явища.

Результати навчання: студенти мають знати проблеми прабатьківщини слов'ян; матеріальну й духовну культуру давніх слов'ян; історію виникнення писемності у слов'ян;

історію формування окремих слов'янських мов; основи історії слов'янської філології (зародження слов'янознавства, історія слов'янського мовознавства). Студенти мають уміти аналізувати графічні, фонетичні, морфологічні, лексичні особливості слов'янських мов, пояснювати та усвідомлювати відмінності між їхніми групами.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди (репродуктивна, аналітико-синтетична, евристична та інші), створення та розв'язання проблемних ситуацій, виконання вправ, складання „фотографій” уроків, написання планів-конспектів уроків, аналіз та самоаналіз уроків української мови, укладання бібліографій методичних посібників і журнальних публікацій, конспектування, виготовлення роздавального матеріалу, робота за таблицями, опрацювання методичної літератури, рольові ігри, конференції, дискусії, моделювання навчальної ситуації в аудиторії, виготовлення моделей таблиць і стендів тощо.

Методи оцінювання: усне слово викладача, бесіди, проблемно-пошукові завдання, робота за підручниками і посібниками тощо.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Денна форма навчання			
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Іспит
20 балів	10 балів	30 балів	40 балів

Заочна форма навчання			
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Іспит
10 балів	20 балів	30 балів	40 балів

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік основної літератури:

1. Безпалько О.П. та ін. Історична граматики української мови / О.П.Безпалько, М.К.Бойчук, М.А.Жовтобрюх, С.П.Самійленко, І.Й.Тараненко. – К.: Рад.школа, 1957. – 510с.

2. Бернштейн С.Б. Очерк сравнительной грамматики славянских языков / Бернштейн С.Б.: Введение. – М.: Наука, 1961. -

3. Булаховський Л.А. Славістика / Л.А.Булаховський: Вибрані твори в п'яти томах. – К.: Наукова думка, 1977. – Т.2. – 632с.; – Т.3. – 589с.; – Т.4. – 575с.
4. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За ред. О.С.Мельничука. – К.: Наукова думка, 1966. – 596с.
5. Даниленко Л.І. Чеська мова / Л.І.Даниленко: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Довіра, 2006. – 543с.
6. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.) Курс лекцій: навчальний посібник / В.І.Яровий, П.М.Рудяков, В.П.Шумило та ін. – К.: Либідь, 2003. – 632с.
7. Кондрашов Н.А. Славянские языки / Н.А.Кондрашов. – М.: Просвещение, 1956. – 198с.
8. Кравчук Р.В. З історії слов'янського мовознавства / Р.В.Кравчук. – К.: Радянська школа, 1961. – 140с.
9. Леута О.І. Старослов'янська мова : підручник. / О.І. Леута– К.: Вища школа, 2001. – 255с.
10. Лучик В.В. Вступ до слов'янської філології: підручник / В.В.Лучик:– К.: ВЦ «Академія», 2008. – 344с.
11. Майборода А.В. Старослов'янська мова / А.В.Майборода. – К.: Вища школа, 1975. – 294с.
12. Мейе А. Общеславянский язык / А.Мейе. – М., 1951. – 492с.
13. Півторак Г.П. Білоруська мова: підручник / Григорій Півторак:– К.: Либідь, 1997. – 240с.
14. Русанівський В.М. Джерела розвитку східнослов'янських літературних мов / В.М.Русанівський. – К.: Наукова думка, 1985. – 232с.
15. Семеног О. Вступ до слов'янської філології. Навчально-методичний посібник для студентів філологічних факультетів педагогічних університетів / О.Семеног. – Глухів – К., 2003. – 165с.
16. Скляренко В.Г. Праслов'янська акцентологія / В.Г.Скляренко. – К.: Українська книга, 1998. – 342с.
17. Станівський М.Ф. Старослов'янська мова / М.Ф.Станівський .– К.: Наукова думка, 1983. – 264с.
18. Структура і розвиток слов'янських мов // Слов'янське мовознавство. – К.: Наукова думка, 1967. – Т.5. – 185с.
19. Собинникова В.И. Введение в славянскую филологию / В.И.Собинникова. – Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1979. – 82с.
20. Соколянский А.А. Введение в славянскую филологию / А.А.Соколянский: Учебное пособие / Ред. А.А.Гарипов. – Магадан: ОАО “Маобти”, 2001. – 163с.
21. Трофимович К.К. Практикум з порівняльної граматики слов'янських мов / К.К.Трофимович. – Львів: Вид-во Львівського університету, 1960. – 227с.
22. Чекмонас В.Н. Введение в славянскую филологию / В.Н.Чекмонас. – Вильнюс: Мокслас, 1988. – 293с.

23. Чучка П.П. Вступ до слов'янської філології / П.П.Чучка. – К.: НМК ВО, 1988. – 77с.

Мова викладання: українська.

ПП04 СТАРОСЛОВ'ЯНСЬКА МОВА

Опис (анотація): Старослов'янська мова є першою навчальною дисципліною серед історико-лінгвістичних дисциплін, вивчення якої покликане сформувати уявлення студентів-філологів про історію виникнення старослов'янської мови як міжнародної надетнічної мови, розкрити фонетичні та граматичні особливості, показати багатство лексичного складу та системи словотвору першої літературної мови слов'ян. Курс старослов'янської мови готує студентів до сприймання і свідомого засвоєння дисциплін історико-лінгвістичного циклу, а також перспективно спрямований на вивчення історії кожної зі слов'янських мов.

Тип: цикл професійної підготовки (нормативна).

Термін вивчення: 1 курс (2 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 48 год. аудиторних: 24 год. лекційних, 24 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, професор кафедри української мови Коваленко Н.Д., старший викладач кафедри української мови Мозолук О.М.

Мета курсу: виробити теоретичні та практичні знання про внутрішні загальні і часткові закони, які діяли в найдавнішу епоху в слов'янських мовах. Успішне засвоєння курсу сприяє загальному філологічному і лінгвістичному розвитку студентів.

Основні завдання дисципліни:

- 1) проникнути в історію слов'янських мов, углиб дописемної епохи, усвідомити загальні та часткові закони, що діяли в праслов'янській і давніх слов'янських мовах;
- 2) досягти глибокого лінгвістичного осмислення результатів розвитку давнього нашарування в структурі української мови;
- 3) опанувати теоретичний матеріал з фонетики, морфології й синтаксису старослов'янської мови;
- 4) правильно розуміти й аналізувати мовні явища;
- 5) глибше проникнути в структуру сучасної української мови.

Результати навчання: студенти **мають знати** сучасні інтерпретації виникнення слов'янських мов загалом і старослов'янської зокрема; етапи становлення графічної, фонетичної та граматичної структури старослов'янської мови; основні риси фонетичної системи раннього та пізнього періодів старослов'янської мови, звукову систему старослов'янської мови в порівняльно-історичному аспекті; загальну характеристику морфологічної та синтаксичної системи старослов'янської мови.

Студенти **мають уміти** кваліфікувати фонетичні явища; пояснювати шляхи формування тих чи тих граматичних форм; робити мовні розбори з

урахуванням датації пам'ятки; читати й передавати сучасною мовою старослов'янські тексти.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди (репродуктивна, аналітико-синтетична, евристична та інші), створення та розв'язання проблемних ситуацій, виконання вправ, конспектування, робота за таблицями, опрацювання наукової літератури тощо.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, роботи, письмове тестування, контрольні роботи та ін.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Денна форма навчання			
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Іспит
15 балів	15 балів	30 балів	40 балів

Форма підсумкового контролю: іспит.

Перелік основної літератури:

1. Біленька-Свистович Л. В., Рибак Н. Р. Церковнослов'янська мова : підручник зі словником : понад 3500 слів / Л. В. Біленька-Свистович, Н. Р. Рибак. – К. : Криниця, 2000. – 335 с.
2. Беседина-Невзорова В. П. Старославянський язык : учебник / Беседина-Невзорова В. П. – Х. : Изд-во Харьк. ун-та, 1962. – 358 с.
3. Леута О.І. Старослов'янська мова : підручник для студ. філол. спец. вищих навч. закладів. / Леута О. І. – К. : Вища школа, 2001. – 320 с.
4. Майборода А. В. Старослов'янська мова : навчальний посібник для вузів / А. В. Майборода. – К. : Вища школа, 1975. – 295 с.
5. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / Лучик В. В. – К. : Видавничий центр "Академія", 2008. – 344с.
6. Станівський М. Ф. Старослов'янська мова : підручник / Станівський М. Ф. – Л. : Вид-во Львів. ун-ту, 1964. – 470 с.
7. Станівський М. Ф. Старослов'янська мова : навчальний посібник / М. Ф. Станівський. – К. : Вища школа, 1983. – 262 с.
8. Царалунга І. Б. Старослов'янська мова : навч. посіб. / Царалунга І. Б. – Л. : Новий світ, 2000, 2007. – 188 с.

Мова викладання: українська.

ШП06 СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Опис (анотація): Курсові “Сучасна українська літературна мова” належить провідне місце в системі лінгвістичних дисциплін, що викладаються на відділах української мови та літератури філологічних факультетів.

Головне завдання курсу – з урахуванням вимог реформування школи забезпечити фахову підготовку з сучасної української літературної мови, допомогти студентам практично оволодіти її літературними нормами, сформувати в них міцні навички культури писемного й усного мовлення.

У процесі викладання цього курсу необхідно висвітлювати окремі дискусійні питання, в разі потреби подавати історичні, діалектологічні або стилістичні коментарі до мовних явищ.

Обов'язкова умова теоретичної глибини курсу – розкриття тенденцій розвитку української мови, її утвердження як державної в умовах суверенної України.

До важливих аспектів викладання курсу “Сучасна українська літературна мова” належить постійна увага до питань, пов'язаних з висвітленням відповідних мовних явищ у шкільному курсі мови, постійна орієнтація студентів на професійне застосування знань.

Тип: цикл професійної підготовки (нормативна).

Термін вивчення: 1-4 курс (2-8 семестр).

Кількість кредитів: 28 кредитів ECTS: всього 840 год., з них: денна форма навчання – 336 год. аудиторних: 162 год. лекційних, 154 год. практичних занять; 20 год. лабораторних занять; з них на 2016-2017 н.р. - 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 48 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 24 год. практичних занять; 4 год. лабораторних занять

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Коваленко Б. О.; асистент кафедри української мови Поплавська Л. В.

Мета курсу: на основі здобутків українського мовознавства з урахуванням вимог державної доктрини щодо розвитку національної освіти в XXI столітті забезпечити фахову підготовку із сучасної української літературної мови.

Основні завдання дисципліни на поточний рік: допомогти студентам опрацювати теоретичний матеріал з лексикології, фразеології та лексикографії української мови, оволодіти практичними навичками виконувати лексикологічний та фразеологічний аналізи слова, сформувати в них міцні навички культури писемного й усного мовлення.

У процесі викладання цього курсу необхідно висвітлювати також актуальні питання, пов'язані з утвердженням української мови як державної в усіх без винятку сферах суспільного життя українського народу, а в разі потреби подавати історичні, діалектологічні або стилістичні коментарі до мовних явищ.

Результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати предмет лексикології, фразеології та лексикографії української мови, їх визначення, практичну цінність та зв'язок з іншими лінгвістичними розділами; основні відомості з історії української лексикології, фразеології, лексикографії, типи словників, різницю між лінгвістичними та енциклопедичними словниками, різновиди цих словників,

особливості побудови словників кожного різновиду, значення словників для збагачення знань, розширення світогляду, вдосконалення культури мовлення;

вміти: розмежовувати слова повнозначні й неповнозначні; визначати лексичне значення повнозначних слів, конкретне й абстрактне, пряме й переносне значення, різновид переносного значення, користуватися тлумачними словниками, будувати речення, вживаючи одне й те саме слово у прямому й переносному значеннях, з конкретним та абстрактним значеннями; визначати функцію слова; розмежовувати слова за належністю до груп лексики за семантичними відношеннями; характеризувати й добирати до слів омоніми, пароніми, синоніми, антоніми; вживати у мовленні слова різних груп; розрізняти корінні українські й іншомовні слова; встановлювати походження слова, користуючись етимологічними словниками та словниками іншомовних слів; визначати групи слів за стилістичним уживанням; складати тексти з лексикою певної стилістичної групи; визначати зміни, що відбулися в лексичному значенні слів, у словниковому складі мови; визначати неологізми та архаїзми в текстах; визначати фразеологізми; добирати фразеологізми з певним значенням; добирати фразеологізми із синонімічними та антонімічними відношеннями між ними; визначати джерела фразеологізмів; користуватися фразеологічними словниками; користуватись енциклопедичними та лінгвістичними словниками; будувати статті для різних типів словників.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди (репродуктивна, аналітико-синтетична, евристична та інші), створення та розв'язання проблемних ситуацій, виконання вправ, написання різних видів диктантів, укладання бібліографій науково-методичних посібників і журнальних публікацій, конспектування тощо.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, експрес-контрольні роботи, письмове тестування, контрольні роботи та зрізи, виконання тестових завдань і т. ін.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Денна форма навчання			
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Залік
40 балів	20 балів	40 балів	100 балів

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік основної літератури:

1. Бондар О. І. Відображення в лексиці української мови уявлень стародавніх слов'ян про час // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 2.
2. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка.

Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.

3. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики. – К., 1990.
4. Дзедзелівський Й. О. Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. – К., 1969.
5. Доленко М. Т., Дацюк І.І., Квашук А.Г. Сучасна українська мова. – К.: Вища школа, 1987.
6. Дятчук В. В., Пустовіт Л. О. Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови. – К., 1983.
7. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. – К., 1972. – Ч. 1.
8. Історія української мови: Лексика і фразеологія. – К., 1983.
9. Кочерган М. П. Слово і контекст: Лексична сполучуваність і значення слова. – Львів, 1980.
10. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови. – Харків, 1997.
11. Москаленко Н. А., Фащенко М. М., Смагленко Ф. П. Сучасна українська літературна мова: Лексичний, фонетичний і граматичний аналіз. – К. – Одеса, 1980.
12. Муқан Г. М. Багатозначність і омонімія // Українська мова і література в школі. – 1970. – № 8.
13. Муромцева Ол. Тенденції розвитку словникового складу української літературної мови (кінець 80-х — 90-ті рр.) // Мовознавство: Доповіді та повідомлення на IV Міжнародному конгресі українців. – К., 2002.
14. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. – К., 1992.
15. Рудяков А. Н. Опыт системного описания лексико-семантических групп. – К., 1998.
16. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К., 1988.
17. Соколовская Ж. П. Система в лексической семантике: Анализ семантической структуры слова. – К., 1979.
18. Сучасна українська літературна мова / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – К.: Вища школа, 1997. – 414 с.
19. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1973.
20. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – К., 1994.
21. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – К.: Либідь, 2001.
22. Тараненко А. А. Языковая семантика в ее динамических аспектах: Основные семантические процессы. – К., 1989.

Мова викладання: українська.

ПП09 УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

Опис (анотація): Українська діалектологія – дисципліна, яка теоретично і практично готує студентів до професійної діяльності вчителя української мови загальноосвітніх шкіл різного типу та інших навчальних закладів. Даний курс знайомить студента зі становленням, розвитком та перспективами сучасної діалектології; розкриває основні відомості про територіальну диференціацію української діалектної мови; сприяє усвідомленню говіркових особливостей української мови та навчає сучасній методиці навчання шкільного курсу української мови в умовах діалектного оточення.

Тип: цикл професійної підготовки (нормативна).

Термін вивчення: 1 курс (2 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 48 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 28 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Шеремета Н.П.

Мета курсу: вивчення української діалектної мови у просторовій проекції.

Основні завдання дисципліни:

забезпечити *засвоєння* основних термінологічних понять української діалектології та сучасної територіальної диференціації української діалектної мови; *усвідомлення* говіркових особливостей української мови на усіх мовних рівнях; *вміння* самостійно записувати діалектний матеріал, аналізувати зв'язні тексти, виявляти та лінгвістично інтерпретувати основні фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості говірок різних діалектних типів.

Результати навчання:

Студенти мають **знати:**

- термінологічний апарат української діалектології як науки, її предмет, завдання, історія розвитку й основні напрямки сучасних діалектологічних досліджень в україністиці та лінгвістичній науці загалом, цінність даних діалектології для історії мови, етнолінгвістики, етнографії, фольклористики, краєзнавства; взаємовплив народних говорів і літературної мови;

- методи збирання і дослідження діалектного матеріалу;
- територіальне членування сучасної української діалектної мови;
- характерні риси фонологічного, фонетичного, акцентуаційного й граматичного структурних рівнів української діалектної мови; словниковий, фразеологічний склад окремих діалектів і їх об'єднань;

Студенти **мають уміти:**

1. аналізувати різні джерела вивчення говорів;
2. транскрибувати говіркове мовлення;
3. за фонетичними, лексичними й граматичними особливостями визначати мовно-територіальні утворення української діалектної мови;

4. здійснювати фонетичний, морфологічний, синтаксичний і лексичний аналіз зразків діалектної мови як у давніх, так і в новіших записах;
5. аналізувати місцеві записи, зроблені студентами чи викладачами за допомогою звукозаписувальної апаратури для виявлення відхилень від літературної мови, зумовлених діалектним оточенням;
6. оцінювати вплив літературного мовлення на діалектне, з'ясовувати характер міждіалектних контактів;
7. виявляти й аналізувати діалектизми у творах художньої літератури, зокрема у тих, що вивчаються в школі;
8. визначати, носієм якого з говорів української мови є мовець або автор тексту;
9. відмежовувати загальнономовне, інтердіалектне від вузьколокального, відчувати міждіалектну й міжмовну інтерференцію;
10. визначати можливі види роботи з діалектизмами при вивченні шкільного курсу української мови;

Студенти мають набути таких компетентностей:

- поглиблено пізнати мову як виразника ментальності етносу, засобу творчого освоєння світу і знаряддя якнайповнішого самовираження особистості;
- усвідомлювати зв'язок діалект – культура – етнос.

Методи викладання дисципліни: пояснювально-ілюстративний метод для ознайомлення з основними теоретичними положеннями; частково-пошуковий і дослідницький методи для вироблення навичок застосування теоретичних знань; робота з текстами та іншими роздатковими й ілюстративними матеріалами; самостійна робота для опрацювання окремих питань теоретичного характеру, виконання домашніх завдань, підготовка до практичних занять, збір та опрацювання діалектного матеріалу тощо.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, експрес-контрольні роботи, письмове тестування, контрольні роботи та зрізи, захист індивідуальних навчально-дослідних завдань і т. ін.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Денна форма навчання			
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
40 балів	30 балів	30 балів	100 балів

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік основної літератури:

1. Бевзенко С.П. Українська діалектологія / С.П.Бевзенко. – К.: Вища школа, – 1980. – 246 с.
2. Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови / Ф.Т.Жилко. –

- К.: Рад. школа, 1966. – 303 с.
3. Коваленко Н. Д. Практикум з проведення діалектологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Н. Д. Коваленко, Н. П.Шеремета ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Рута, 2013. –159 с.
  4. Матвіяс І.Г. Українська мова і її говори / І.Г.Матвіяс. – К.: Наук. думка,1990. – 163 с.
  5. Шеремета Н.П. Українська діалектологія: Практичні заняття: Навчальний посібник / Н.П.Шеремета. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2005. – 124 с.
  6. Шило Г.Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра / Г.Ф.Шило. – Львів, 1957. – 252 с.
- Мова викладання:** українська.

ПП19 ФІЛОСОФІЯ МОВИ

Опис (анотація): “Філософія мови” – дисципліна, яка теоретично і практично готує студентів до професійної діяльності дослідника в галузі філології. Предметом дисципліни є світова лінгвофілософська думка, визначення місця філософії мови в системі наук про мову.

Тип: вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки.

Термін вивчення: 1 курс (1 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 24 год. лекційних, 16 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ладинак Н.Б.

Мета курсу: визначення основних подібностей та розбіжностей між мовою, мовленням та мисленням, з'ясування основних методологічних проблем мовознавства, ознайомлення з розвитком лінгвофілософської думки в Україні, дослідження термінологічного поля філософії мови.

Основні завдання дисципліни:

- 1) визначення значення філософського підходу у вивченні лінгвістичних проблем;
- 2) висвітлення дискусійних питань і теоретичних знань з історії становлення та сучасного розвитку філософії мови;
- 3) вироблення навичок дискурсивного аналізу, оволодіння різними підходами до дослідження мови.

Результати навчання: студенти мають знати типологію підходів до вивчення філософії мови, розуміти та розмежовувати антропоцентричний і структуралістичний підходи, лінгвофілософські концепції провідних мовознавців (закордонних та українських).

Студенти **мають уміти** тлумачити основні лінгвофілософські категорії, аналізувати мовний матеріал методами, створеними в межах сучасних лінгвофілософських концепцій.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, конспектування, аналіз мовних одиниць.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, поточне тестування, модульна контрольна робота.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Денна форма навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)				Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	СРС	МКР		
10 балів	12 балів	12 балів	26 балів	40	100

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Перелік основної літератури:

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвістичних учень : підручник / Ф. С. Бацевич. – К.: Академія, 2008. – 240 с.

2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 344 с.

3. Горський В. С. Історія української філософії / Горський В. С., Кислюк К. В. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.

4. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.

5. Українська мова : енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – К.: Укр. енцикл., 2000. – 752 с.

6. Философский словарь. – К.: А.С.К., 2006. – 1056 с.

Мова викладання: українська.

ЗП05 ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Опис (анотація): “Основи наукових досліджень” – дисципліна, яка теоретично і практично готує студентів до професійної діяльності дослідника в галузі філології. Предметом дисципліни є методологія і методи наукових досліджень та способи їх організації.

Тип: вибіркова дисципліна циклу загальної підготовки.

Термін вивчення: 1 курс (2 семестр).

Кількість кредитів: 3 кредити ECTS: всього 90 год., з них: денна форма навчання – 30 год. аудиторних: 14 год. лекційних, 16 год. практичних занять; заочна форма навчання – 12 год. аудиторних: 6 год. лекційних, 6 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ладиняк Н.Б.

Мета курсу: ознайомлення студентів з організацією та проведенням наукових досліджень у виші та школі.

Основні завдання дисципліни:

- 1) удосконалити вміння роботи з науковою літературою;
- 2) навчитися впорядковувати каталог власного архіву;
- 3) виробити навички оформлення результатів наукових досліджень у формі реферату, курсової роботи, тез доповіді, наукової статті, повідомлення.

Результати навчання: студенти **мають знати** методи і прийоми лінгвістичних досліджень, методи дослідження в галузі літературознавства, форми науково-дослідної роботи студентів вишу, основні етапи наукового дослідження, правила цитування і посилань на використані джерела, вимоги до структури та змісту наукової роботи.

Студенти **мають уміти** складати власний реєстр літератури з теми дослідження, робити записи прочитаного, цитувати наукові джерела, робити посилання на них, вести самостійний науковий пошук з використанням сучасних методик, оформляти результати свого дослідження, прилюдно захищати власні погляди на проблему.

Методи викладання дисципліни: Усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди, виконання практичних завдань, конспектування, опрацювання літератури, добір анотацій різного типу, бібліографічний опис джерел з теми дослідження, доповідь у науковому стилі, аналіз виступів.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, поточне тестування, модульна контрольна робота.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Денна форма навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)				Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	СРС	МКР	100
26 балів	20 балів	14 балів	40 балів	

Заочна форма навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)				Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	СРС	МКР	100
26 балів	20 балів	14 балів	40 балів	

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік основної літератури:

1. Артемчук Г. І. Методика організації науково-дослідної роботи : [навч. посіб. для студентів та викладачів вищ. навч. закл.] / Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. – К. : Форум, 2000. – 276 с.
2. Білоусова Т. П. Основи наукових досліджень: [навч. посіб.] / Т. П. Білоусова, Ю.О. Маркітантов. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. ун-т, інформаційно-видавничий відділ, 2003. – 120 с.
3. Білоусова Т. П. Основи наукових досліджень. Практикум : [навч. посіб. для студентів-філологів] / Білоусова Т. П. – Кам'янець-Подільський : ТзОВ "Каліграф", 2005. – 164 с.
4. Білоусова Т. П. Письмові жанри наукового стилю : [методика обробки літератури] / Білоусова Т. П., Казімірова І. А. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. ун-т, інформаційно-видавничий відділ, 1996. – 35 с.
5. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту / Коваль А. П. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1970. – 245 с.
6. Насмінчук Г. Й. Курсові роботи з української літератури / Насмінчук Г. Й. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 1998. – 16 с.
7. **Мова викладання:** українська.

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ "ТЕОРІЯ КОМУНІКАЦІЇ"

ПП35 КОМУНІКАТИВНА ЛІНГВІСТИКА

Опис (анотація): Комунікативна лінгвістика – дисципліна, предметом якої є процеси спілкування людей з використанням живої природної мови, а також з урахуванням усіх наявних складових комунікації (фізичних, фізіологічних, психічних, соціальних, контекстних, ситуативних). Комунікативна лінгвістика вивчає загальні закони комунікації та структуру мовного коду у процесах спілкування; етапи і закономірності породження і сприйняття мовлення в різних комунікативних ситуаціях та причини комунікативних невдач.

Тип: цикл професійної підготовки (вибіркова).

Термін вивчення: 1 курс (1 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 24 год. лекційних, 16 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Беркешук І.С.

Мета курсу: вивчення феномена мовного спілкування, формування вмінь і навичок правильно розуміти й аналізувати явища мовного спілкування, використовувати набуті знання у вивченні іноземних мов, перекладі та філологічних дослідженнях рідної мови.

Основні завдання дисципліни полягає у висвітленні основних положень теорії мовної комунікації, а також у вивченні мови з погляду її використання для впливу на співрозмовника.

Результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати термінологічний апарат з проблеми; основні положення теорії мовної комунікації; структуру і складники мовної комунікації; основні принципи, правила й конвенції безконфліктного спілкування; повинні вміти орієнтуватися у проблемі виявлення комунікативних процесів та визначення їх складових; визначати типи і види спілкування; визначати структуру і складники комунікації; застосовувати принципи, правила і конвенції безконфліктного спілкування; здійснювати аналіз комунікативних актів; давати власну оцінку комунікативним явищам і процесам.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди (репродуктивна, аналітико-синтетична, евристична та інші), створення та розв'язання проблемних ситуацій, виконання вправ, рольові ігри, конференції, дискусії тощо.

Методи оцінювання: Опитування, виконання завдань, аналіз текстів поетичних та прозових, драматичних творів, написання самостійних робіт, перевірка робочих зошитів, а також написання модульної контрольної роботи (за варіантами).

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	
35 балів	25 балів	40 балів	

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік основної літератури:

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної генології: Навчальний посібник / Ф.С. Бацевич. – К., 2006.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф.С. Бацевич. – К., 2004.
3. Гойхман О.Я., Надеина Т.М. Основы речевой коммуникации: Учебник / О.Я.Гойхман, Т.М. Надеина. – М., 1997.
4. Почепцов Г.Г. Теория комунікації. – 2-ге вид., доп. / Г.Г. Почепцов – К., 1999.

Мова викладання: українська.